

Vsaka kriza je za nekoga priložnost

Slovenija ima številna visokokakovostna podjetja, a se spopada z izzivi, kot so nizka produktivnost, pomanjkanje kadrov in nestabilno poslovno okolje. Razvoj in inovacije so ključni za konkurenčnost, vendar ostaja veliko neizkoriščenih priložnosti, opozarja partner v družbi PwC, Primož Kovačič.

Primož Kovačič, partner v PwC Slovenija

Vaša globalna anketa med izvršnimi direktorji kaže, da 40 odstotkov direktorjev meni, da njihovih podjetij v sedanji obliki ne bo več v prihodnjih desetih letih. Se podjetja na to ustrezno prilagajajo?

Odkar smo pred dvema letoma v PwC-jevi raziskavi CEO Survey, eni najuglednejših in najdlje trajajočih raziskav te vrste, prvič zastavili to vprašanje, so se med panogami, v katerih so bili izvršni direktorji najbolj izpostavljeni pritiskom preobrazbe, izkazale medijska in zabavna industrija, tehnologija, telekomunikacije in industrijska proizvodnja. Digitalizacija in zahteve po razogljčenju sta v teh panogah najhitreje in najmočneje preoblikovali konkurenčne pogoje. Danes pa se ti pritiski selijo tudi v druge sektorje. V farmacevtski industriji je na primer leta 2023 desetletno preživetveno skepso izrazilo 28 % vodilnih, lani že 38 %, v najnovejši raziskavi

pa kar 45 %. Velik del teh izzivov – ki so hkrati tudi priložnosti – je povezan z umetno inteligenco.

Skoraj dve tretjini izvršnih direktorjev v vseh sektorjih poročata, da so že sprejeli vsaj en pomemben ukrep. Najpogostejše se osredotočajo na inovacije izdelkov in storitev ter širitev na nove skupine strank. Manj pogosti, a strateško zahtevnejši ukrepi vključujejo razvoj novih poti do trgov, uvedbo novih cenovnih modelov in povezovanje v nove poslovne ekosisteme.

So slovenska podjetja bolj odporna ali pa jih čakajo enaki tektonski premiki kot globalne korporacije?

Slovenska podjetja, ki tekmujejo na odprtem evropskem trgu, so povsem na istem kot druge družbe. Spremembe v poslovnih modelih so nujne. Brez digitalizacije in investicij v napredne tehnologije, UI in robotiko enostavno ne bo šlo. V raziskavi CEO Survey slovenski direktorji navajajo precej bolj skromno integracijo UI v delovne procese, po svetu pa že zaznavajo višjo učinkovitost in prihodke na račun te. Po mojem mnenju nas čakajo ogromne spremembe, poglejte samo, kako se je v enem mesecu zasukala geopolitična slika in kako se na novo mešajo politične in gospodarske karte. Samo pomislimo, kaj vse tarife, takse in carine pomenijo za nekatere naše družbe. Vse to kaže nujnost sprememb. Poslovni modeli morajo odražati agilnost, enostavnost odločanja in sposobnost hitrih prilagoditev.

Nestabilnost na globalnih trgih, inflacija, naraščajoče obrestne mere ... Kako vse to vpliva na slovenska podjetja? Kje vidite največje priložnosti in tveganja?

Vsaka kriza je priložnost za nekoga drugega. Vsak podjetnik se zaveda, da so spremembe stalnica. Slovenska podjetja, glede

na že omenjeno raziskavo, kot največjo oviro navajajo preveč regulirano in spremenljivo okolje. Potrebovala bi več podpore, zlasti pri zmanjšanju davčnih bremen in poenostavitvi zakonodaje, da bi lahko vlagala v razvoj, kadre in inovacije. Znižanje davčnih obremenitev bi spodbudilo domačo potrošnjo in zmanjšalo obremenitev kapitala. Če se razpoložljivi dohodek zmanjšuje, to neposredno vpliva na potrošnjo, ki pa je ključna za proračun države.

S katerimi ključnimi izzivi se trenutno spopadajo slovenska podjetja? Ali je to pomanjkanje kadra, tehnološka preobrazba, regulative ali kaj drugega?

Slovenija je dom številnih visokokakovostnih in mednarodno prepoznavnih podjetij, ki izstopajo ne le po finančnih kazalnikih, temveč tudi po inovativnosti in globalni konkurenčnosti svojih produktov. Podjetja, kot so Pipistrel, Akrapovič in številna druga, so dokaz, da je mogoče ustvariti vrhunske izdelke z globalnim dosegom.

Kljub temu ostaja izziv na področju kadrov ključna ovira za nadaljnjo rast. Slovenija je zaradi omejene velikosti trga in poslovnega okolja za tuje strokovnjake manj privlačna. Poleg tega se moramo spopadati z nizko produktivnostjo, ki je ena od temeljnih težav slovenskega gospodarstva. Pogosto slišimo tezo o izjemni delavnosti Slovencev, vendar so podatki o produktivnosti v primerjavi z drugimi državami – tako v EU kot širše – manj spodbudni. Prav ta nizka produktivnost obstoječe delovne sile je eden ključnih dejavnikov, ki zavirajo razvoj in povečujejo občutek pomanjkanja kadrov.

Digitalizacija in umetna inteligenca sta prelomni sili v poslovnem svetu. Koliko so slovenska podjetja pripravljena na ta preskok?

Le redka slovenska podjetja so doslej resnično izkoristila priložnosti digitalizacije ali pa so na pravi poti k celoviti preobrazbi poslovanja, kaj šele k integraciji umetne inteligence. V poslovnem okolju pogosto prevladuje strah pred spremembami, zlasti glede vpliva na zaposlovanje. Ključno pa je ravno nasprotno – resna digitalizacija in uvajanje UI lahko dolgoročno okrepita podjetja ter zmanjšata tveganje izgube delovnih mest. Razvoj ni izbira, temveč nuja – brez vlaganj v inovacije in nove tehnologije obstanemo na mestu ter postanemo ranljivi v konkurenčnem okolju. Kljub velikemu potencialu razvojnih skladov EU Slovenija teh sredstev ne izkorišča učinkovito. Pasivnost in pomanjkanje sistematičnega pristopa pri identifikaciji in prijavi ustreznih projektov vodi ta v neizkoriščene priložnosti. Prav tu se skriva še veliko možnosti za izboljšave, ki bi lahko pospešile razvoj slovenskega gospodarstva.

Vse več podjetij poudarja trajnost, a se hkrati spopada z ekonomsko realnostjo, ki zahteva dobičkonosnost. Kako uravnotežiti ti dve sili?

Regulativa o trajnostnem poročanju je kompleksna, zato je pobuda Evropske komisije o direktivi omnibus dobrodošla, saj bo nekoliko poenostavila zahteve. Kljub temu ostajajo ključni poslovni kazalniki, kot sta denarni tok in finančna uspešnost. Trajnostno poročanje mora biti povezano s strategijo podjetja in ključnimi kazalniki uspešnosti. Revizija trajnostnih poročil bo preprečila, da bi postala zgolj marketinško orodje brez vsebinske vrednosti. Zunaj Evrope trajnost ni prioriteta, kar potrjujejo tudi izjave voditeljev iz drugih delov sveta. Veliko podjetnikov opozarja, da slovenska davčna in birokratska ureditev zavira rast.

Kaj bi po vašem mnenju potrebovali za bolj stimulativno poslovno okolje?

Države Zahodne in Srednje Evrope so uspešne zaradi odprte gospodarske politike in ugodne davčne zakonodaje. Slovenija pa je ubrala nasprotno pot, saj je z visokimi birokratskimi ovirami otežila poslovanje. Zapleteni postopki, kot so zaposlovanje delavcev zunaj EU, pridobivanje gradbenih dovoljenj in kompleksna pravila o delovnem času, zavirajo konkurenco. Pogosto primanjkuje dolgoročne strategije, zakonodaja pa se prilagaja trenutnim političnim pritiskom, kar še povečuje breme za gospodarstvo in zmanjšuje privlačnost države za vlagatelje.

Če bi morali napovedati poslovno okolje v Sloveniji čez pet let, kaj bi izpostavili kot ključno spremembo, ki bo določala uspeh podjetij?

V Sloveniji je težko napovedovati prihodnost poslovnega okolja, saj se z vsako vladno garnituro spreminjajo gospodarska politika, davčna zakonodaja, zunanja politika in lokalna samouprava. Posledično podjetja delujejo v negotovih razmerah, v katerih dolgoročno načrtovanje in vlaganje postajata vse težja izziva.

Trenutno ne zaznavam strukturnih premikov, ki bi izboljšali konkurenčnost gospodarstva. Nekoč so nas naši sosedi gledali kot zgled, danes pa številni izmed njih prehitevajo Slovenijo v gospodarskem razvoju. Nestanovitnost in nepredvidljivost poslovnega okolja sta ključni težavi, ki zavirata rast. Nobena druga država v regiji ne spreminja ekonomskih smernic tako hitro, kar podjetjem otežuje strateško načrtovanje.